

social

NYT FRA SFI

3 / 2010 OKTOBER

forskning

SFI DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

INDHOLD

- 3** Kokke vælger køkkener ud fra familieforhold
- 4** Når soldaten vender hjem
- 6** Børn skal lære selvkontrol
- 8** Det går godt – send flere penge!
- 10** Vi skal være enzymet i den sociale indsats i kommunerne
- 12** Projekt bygger bro mellem højtuddannede og mindre virksomheder
- 14** Ikke et spørgsmål om enten eller
- 15** Danskerne dyrker motion for sjov
- 16** SFI-konferencer i efteråret

KRONIKKEN

social forskning

3 / 2010 OKTOBER

SFI

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Hertuf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

Social Forskning udgives af
SFI – Det Nationale Forskningscenter for
Velfærd for at orientere om resultaterne af
centerets arbejde

REDAKTION:
Ulla Haahr (ansvarshavende)
Carsten Wulff
Mads Andersen Høg

ABONNEMENT:
Social Forskning er gratis og udkommer
med fire ordinære numre om året.
Abonnement på de ordinære numre kan
tegnes ved henvendelse til instituttet eller
på www.sfi.dk. Bladet kan frit kopieres.
Elektronisk abonnement kan tegnes på
www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd
FOTOS: Jens Dige, Polfoto (forside),
Stockfood/Scanpix (side 3), Hærens
Operative Kommando (side 2, 5), Finn
Frandsen, Polfoto (side 2, 7), Hedda Bank
(side 8, 10), iStockfoto (side 13, 14), Ole Bo
Jensen (side 16),
OPLAG: 4.800
ISSN-nr. 0903-7535
TRYK: Rosendahls · Schultz Grafisk

Kokke vælger køkkener ud fra familieforhold

Familie og skæve arbejdstider hænger ikke altid godt sammen, og det sætter sit præg, når kokke skal vælge arbejdssteder. For arbejdsforholdene i kokkefaget er meget forskellige afhængig af om man arbejder på restaurant eller i kantine.

AF CARSTEN WULFF

Jakobsen, V. & Ellerbæk, L.S.: Løn- og arbejdsforhold for kvinder og mænd i kokkefaget. SFI 10:19, ISBN 978-87-7487-981-7

Mette Rasmussen balancerer bradepanden med drømmekage fra ovnen til en ledig plet i kantinekøkkenet, hvor den kan stå til afkøling, inden hun fortsætter med at hakke grøntsager. Tempoet er højt, og der multi-taskes, for der skal være frokost klar til virksomhedens 150 ansatte om få timer.

Hun har arbejdet i kantinekøkken i tre år, siden hun blev udlært som kok. I løbet af læretidens fire år fik hun prøvet kræfter med restaurations- og cafékøkkener både herhjemme og i udlandet, og hun er med sine erfaringer ikke i tvivl om, hvilket køkken hun foretrækker at arbejde i.

"Jeg foretrækker helt klart kantinekøkkenet, og det er på grund af arbejdstiderne – her fra 7-15 og kun på hverdage. Da jeg arbejdede i restaurationskøkkener var jeg jo på arbejde hver anden weekend. Det var ikke så sjovt. Og så

møder man altid sent og har sent fri. Når jeg var på arbejde, havde min familie og venner fri, og når jeg havde fri, var de på arbejde. Og det bliver et problem, når man aldrig kan komme med til fødselsdage og den slags," siger hun.

Mettes oplevelser af de forskellige arbejdsforhold i kantine- og restaurationskøkkener stemmer godt overens med de resultater, som SFI lægger frem i en rapport om løn- og arbejdsforhold i kokkefaget, som er lavet for 3F – Fælles Fagligt Forbund. Rapporten påpeger blandt andet forskellene i arbejdstiderne i de forskellige grene af kokkefaget.

KØNSFORSKELLE I KØKKENET

Undersøgelsen, der ligger til grund for rapporten, viser også, at kokke i restaurationskøkkenerne – eller a la carte-restauranter, som de omtales – i højere grad er mænd end kvinder. Modsat gælder det, at der arbejder flere kvinder i kantinekøkkener end mænd. Og som på det øvrige arbejdsmarked er der også kønsforskelle i lønnen. Mænd tjener lidt mere end kvinder. Det skyldes delvis, at flere mænd end kvinder i kokkefaget har lederstillinger.

Noget der især er styrende for, hvor man arbejder som kok, er børn og familie. Undersøgelsen viser, at kokke som stifter familie ofte søger væk fra a la carte-restauranterne med de skæve arbejdstider og over i kantineerne.

KOKKE MED BØRN ER TILFREDSE MED ARBEJDESTIDERNE

Mænd og kvinder i kokkefaget er lige tilfredse med deres job og arbejdstid – både med placeringen af arbejdstid og med, hvor meget de arbejder. Undersøgelsen hæfter sig ved det lidt bemærkelsesværdige i, at kokke med børn er mere tilfredse med deres arbejdstider, end kokke uden børn. Ofte anses ansatte med børn som de mest pressede i forhold til deres arbejdstider. Men det er ikke tilfældet for kokkene, hvilket givetvis hænger sammen med, at de kokke, der har børn, også typisk er dem, der arbejder i kantinekøkkener med de faste arbejdstider.

For Mette er det heller ikke alene arbejdstiderne, som hun synes trækker op, når hun tænker på tilfredsheden med arbejdet i kantinekøkkenet:

"Det er hårdere at arbejde på restaurant end i kantine og slet ikke så afvekslende. Når du står i en a la carte-restaurant, så laver du den samme menu i gennemsnit tre måneder. Det kan gøre julen til et mareridt, når man har stegt så mange ænder, flæskestege, ål og sild over en halvanden måneds tid. Man kan også nemt komme til at køre for meget på rutinerne i en a la carte-restaurant, når man står og laver den samme mad hver dag. Omvendt så laver du forskellig mad hver dag i en kantine."

Da Mette blev udlært, var omkring en tredjedel af hendes afgangshold kvinder. Kokkefaget var tidligere et udtalt mandefag, men sådan er det ikke længere. Kokke med lang anciennitet er stadig typisk mænd, men blandt de yngre årgange er kvinderne snart repræsenteret i samme omfang som mændene.

Når soldaten vender hjem

Det er ikke omkostningsfrit for soldater, der har været udsendt på internationale missioner, at vende hjem til det civile liv. Især skiftet fra "den militære familie" til den "rigtige" familie kan volde problemer. Det viser interview-undersøgelsen "Hjemvendte soldater" fra SFI.

AF ULLA HAAHR

For soldater, der er på internationale missioner, er det særlige fællesskab og kammeratskabet i gruppen en meget vigtig del af at være udsendt. Det er så specielt, at man i fagsprog taler om 'den militære familie'. Det er især soldaternes fælles dramatiske oplevelser, hvor de er ekstremt afhængige af hinanden, der skaber et særligt kammeratskab.

"Tiden som udsendt soldat kan føre til venskaber, der er stærkere end noget som helst andet. De oplever, at de skylder hinanden deres liv og er parate til at gøre alt for at hjælpe hinanden – også bagefter hjemme i Danmark," fortæller Jens Kofod, der er en af forskerne bag interview-undersøgelsen "Hjemvendte soldater."

En soldat beskriver det sådan her:

"Når man først har ligget ved siden af ens kammerat, og det bare har sagt 'tjuuv' over det hele, så får man sgu bånd, som man nok ikke kan bryde igen, og som man ikke kan få med så mange andre."

Flere af de udsendte fremhæver i undersøgelsen, at man stort set intet privatliv har og ikke kan skjule for hinanden, hvordan man har det og hvordan man i virkeligheden er. Man arbejder tæt sammen i døgndrift under et stort pres, hvor man er i kamp, kører forsyninger eller hjælper sårede. Det giver en særlig forståelse og stærke bånd mellem de udsendte soldater – man behøver ikke forklare men forstår bare:

"... han havde brug for at tale om en hændelse, og han skulle bare nævne stedet, og så havde den anden straks sat sig ind i det."

SVÆRT AT FINDE SIN PLADS I FAMILIEN

Når soldaterne kommer hjem, er det ofte en udfordring at finde sammen med familie og børn igen. Det kan være svært af flere grunde. Mange har brug for at bearbejde de stærke oplevelser, men ønsker at skåne familien, der ikke helt forstår sammenhængen, eller som ikke orker at høre de samme historier igen og igen.

Mange vælger tavsheden derhjemme og tyr i stedet til de tidligere kammerater, som jo netop ikke behøver forklaring for at forstå. Fortroligheden med den 'militære' familie kan være stærkere end med den 'rigtige' familie. I nogle tilfælde oplever de udsendte at have et tættere kammeratskab med deres soldaterkammerat end med deres kone og børn.

"Fortroligheden med familien bliver ikke genskabt på samme niveau. Bearbejdelse af tiden og oplevelserne som udsendt skal helst ske tilbage i den militære familie," forklarer Jens Kofod.

Det bliver fx udtrykt sådan her af en af soldaterne i undersøgelsen:

"Dem, jeg var udsendt med i '92, de kender mig bedre end min kone gennem 10 år".

Flere oplever også, at de 'skylder' i familieregnskabet, når de kommer hjem. Udsendelsen forpligter til, at man yder en særlig indsats derhjemme:

"Man skylder. Det gør man. Når hun siger, at du har barns første sygedag alle dage det næste halve år, så er det bare sådan det er. Og det gør jeg bare."

Kofod, J.E., Benwell, A.F. & Kjær, A.A.:
Hjemvendte soldater. En interviewundersøgelse. SFI 10:21, ISBN 978-87-7487-983-1

ET FORANDRET MENNESKE

Den første tid efter soldaten er kommet hjem, stiller ofte store krav til de pårørende, der oplever, at soldaterne har ændret sig. Det er et andet menneske, der kommer hjem, end det, der rejste ud – et forandret menneske.

"Det overraskede mig undervejs i arbejdet med interviewene, at det er en så markant forandring," siger Jens

Kofod. "Og selv om de pårørende bliver forberedt på den udvikling, så er der stor forskel fra blot at få det at vide, til selv at opleve konsekvenserne."

De er blevet mere modne mennesker, men lige efter hjemsendelsen er de også mennesker med en kortere lunte – mere fraværende og irritable. De er hjemme igen – men har en tendens til ikke at lade de pårørende komme tæt på. Så føler familien sig svigtet. En repræsentant for en af de frivillige organisationer der støtter udsendte, fortæller om pårørende:

"Der er nogen, der synes, at nu har jeg kraftedeme taget hele slæbet det sidste halve år, nu er det fandme din tur. Og glemmer måske lidt, at soldaten jo har været på job 24 timer i døgnet det sidste halve år. Så soldaten trænger sådan set allermest til bare at ligge på sofaen og zappe og drikke en cola og slappe lidt af."

"NÅR MAN FØRST HAR LIGGET VED SIDEN AF ENS KAMMERAT, OG DET BARE HAR SAGT 'TJUUV' OVER DET HELE, SÅ FÅR MAN SGU BÅND, SOM MAN NOK IKKE KAN BRYDE IGEN" HJEMVENDT SOLDAT

DET FORTÆLLER UNDERSØGELSEN OGSÅ:

Undersøgelsen afdækker en række problematikker i systemets håndtering af soldater, der sendes på internationale missioner, og deres pårørende. Det er blandt andet,

- at de udsendte skal forberedes på hvilken type mission, de skal på. De skal kunne stole på akut assistance i forbindelse med voldsomme hændelser hvor de er vidne til død og lemlæstelser. De skal have gode, erfarne og 'rummelige' ledere, foruden god uddannelse til den specifikke mission og med så virkelighedsnær træning som muligt.
- at der er behov for en mere grundig sortering, så personer der er uegnede til at blive sendt ud, sorteres fra. Undersøgelsen viser, at det danske forsvar ikke har særlige psykologiske screeningsprocedurer før udsendelse af dele af personellet.
- at kontakten til omverdenen er betydningsfuld for de hjemvendte. Samfundet og mediernes stillingtagen til udsendelserne spiller en stor rolle.
- at der skal tages bedre hånd om de pårørende, så de kan finde støtte og hjælp hos hinanden og finde det nødvendige overskud til at bakke op om den udsendte. Pårørendes bekymring og angst kan opleves som en stor psykisk belastning for den udsendte, der har brug for arbejdsro for at fungere som soldat i missionsområdet.
- at forskellige støttetilbud modtages positivt af de hjemvendte soldater – men det er problematisk at der lægges stor vægt på soldatens eget initiativ og i mindre grad på det opsøgende arbejde. Soldater med svære psykiske skader og social isolation risikerer at ryge igennem systemet.
- at stigningen i antallet af fysisk tilskadekomne soldater har sat fokus på Forsvarets tilbud til disse. Rehabiliteringsenheden bliver vurderet som et relevant og fornuftigt tilbud. Men mange oplever stadig barrierer – fx ventelister på handicapboliger.

HVAD SKAL/KAN UNDERSØGELSEN BRUGES TIL?

Danmark adskiller sig fra mange andre lande ved ikke at have en veteranpolitik. I lande med en lang krigstradition ser det anderledes ud. Fx i USA hvor veteranbegrebet har udviklet sig siden Vietnamkrigens soldater vendte hjem til et system, der ikke var i stand til at modtage dem.

Lige nu forhandler partierne bag forsvarsforliget om en veteranpolitik. I Danmark kan en konkret veteranpolitik sikre, at der skabes fokus og oprettes tilbud til de områder, hvor soldater og pårørende oplever et behov i forbindelse med udsendelsen eller følgevirkningerne af at have været udsendt.

De forskellige problematikker, som interviewundersøgelsen afdækker, understreger vigtigheden af, at en veteranpolitik vurderer om tidligere og kommende udsendte skal hjælpes i særlig grad og i givet fald hvordan dette skal ske.

Børn skal lære selvkontrol

Mange kender scenen: Et skrigende barn i flitsbueposur ved supermarkedets slikhylder, der ikke får sit ønske opfyldt og som ikke kan kontrollere sin skuffelse. En ny Campbell-forskningsoversigt over de mest solide internationale forskningsresultater på området indikerer, at hvis man lærer børn selvkontrol i en tidlig alder, så kan man forebygge senere antisocial og kriminel adfærd.

AF MADINA SAIDJ
SFI CAMPBELL

Allerede omkring treårs-alderen bør børn være i stand til at udvise en indre selvkontrol og lade være med at gøre ting, som de ved, de ikke må. Men sådan er det ikke for alle børn. Mange har problemer med bl.a. at lægge bånd på sig selv og kontrollere pludselige indfald og følelser.

Selvkontrol er en interessant personlig egenskab. En anerkendt kriminalitetsteori (udviklet af forskerne Gottfredson og Hirschi) peger på, at antisocial og kriminel adfærd er resultatet af lav selvkontrol. Modsat personer med høj selvkontrol, der i høj grad kontrollerer deres adfærd og behersker pludselige impulser og følelsesmæssige reaktioner, er personer med lav selvkontrol langt mere "her og nu"-agtige. De er væsentlig mere følelsesmæssigt udtrykfulde og reagerer spontant på egne indfald og pludselige idéer.

Der er særligt seks karaktertræk, som er typiske for personer med lav selvkontrol: De er impulsive, svagt vedholdende og omhyggelige, fysiske (frem for mentale), selvcentrerede og så har de et ustabil temperament og søger risici. Ifølge teorien er det disse karaktertræk, der gør,

at de senere kan have tilbøjelighed til at deltage i kriminelle og antisociale handlinger. Forsknings-erfaringer viser

endvidere, at selvkontrol bliver lært i de tidlige år, og at det er vanskeligt at ændre senere.

Campbell-forskningsoversigten *Self-control interventions for children under age 10 for improving self-control and delinquency and problem behaviors* undersøger, om programmer der har til formål at lære børn selvkontrol – såkaldte selvkontrol-programmer – virker.

VIGTIGT AT LÆRE SOCIALE FÆRDIGHEDER

Selvkontrol-programmer er en samlet betegnelse for mange forskellige programmer, som i denne forskningsoversigt henvender sig til børn op til 10-års-alderen. Størstedelen af de programmer, som er medtaget i forskningsoversigten, bygger på en form for social færdighedstræning. Social færdighedstræning har især fokus på kommunikation; det at kunne udtrykke og formidle sine egne følelser, tanker og behov og blive bedre til at reagere på og forstå andres følelser, tanker og behov. Hensigten er, at disse færdigheder skal hjælpe børnene med at undgå/eller tackle ubehagelige situationer.

Et eksempel på en benyttet metode er "kontrolsignalet" (*Control Signals Poster*), hvor der bliver arbejdet med en trafiklys-tilgang: Rød = Stop op – Slap af. Gul = Tag den med ro – Tænk dig om. Grøn = 'Go' – Afprøv min plan. Børnene lærer, at når de bliver frustrerede fx i forbindelse med leg i skolegården eller ved lektielæsning, skal de ikke handle efter deres umiddelbare indskyldelse. De skal i stedet gå til det røde lys, stoppe op og tænke sig godt om, før de handler. Børnene lærer endvidere, at de skal sætte ord på situationen, deres følelser, og dermed identificere problemet, før de må gå til det gule lys. Her skal de så overveje mulige løsninger og udvælge den bedste. Næste skridt er det grønne lys, dvs. at afprøve planen og derefter vurdere dens virkning. Hvis den viser sig ikke at fungere, skal barnet gå igennem de tre skridt igen for til sidst at finde den bedste måde at tackle situationen på.

NYTTER AT LÆRE BØRN SELVKONTROL

Forskningsoversigten er baseret på de bedste tilgængelige studier, der undersøger effekten af selvkontrol-programmer til børn. Resultatet er klart: Programmerne lærer børn at blive bedre til at kontrollere sig. Udover at forbedre

"VED AT TILBYDE TRÆNING I SELVKONTROL KAN VI FOREBYGGE KRIMINALITET OG ANDEN ANTISOCIAL ADFÆRD. DET VILLE SPARE SAMFUNDET FOR EN MÆNGDE PROBLEMER, OG EVENTUELT OGSÅ VÆRE BETYDELIGT BILLIGERE END AT LADE VÆRE." PSYKOLOG BO HEJLSKOV.

Piquero, A., Jennings, W. & Farrington, D.: Self-control interventions for children under age 10 for improving self-control and delinquency and problem behaviours. Campbell Collaboration, 2010

PRAKTISKE ERFARINGER MED SELVKONTROL

Psykolog Bo Hejlskov fortæller:

HVAD ER DINE ERFARINGER MED SELVKONTROL?

I Danmark har vi tidligere gerne set kriminalitet som et resultat af sociale faktorer i opvæksten, som dog i de senere år ofte er blevet blandet sammen med etnicitet. Man kan derfor sige, at forskningsoversigten snævrer noget ind ved at fokusere på en psykologisk egenskab som selvkontrol. Man tager dog ikke stilling til årsagen til svag selvkontrol, hvilket er befriende. Vi ved ikke om det generelt er et resultat af kognitive vanskeligheder, eller om faktorer som opdragelse, træning eller socialt miljø har mest betydning for udviklingen af selvkontrol.

HVORDAN ARBEJDES DER MED SELVKONTROL I DANMARK?

I Danmark har vi ikke nogen tradition for træningsprogrammer. Princippet om metodefrihed har været fredet indtil for få år siden, hvilket måske har holdt evidensbaserede pædagogiske metoder ude af vore tilbud, både i skole og behandling. Vi har ofte bygget vores interventioner på personlige erfaringer eller på teoretiske modeller, som ikke altid har haft empirisk grund. Desuden har politiske overvejelser ofte haft betydning i valget af metoder for intervention i forhold til kriminalitet. Aktuelt er tonelejet let skingert, den kriminelle lavalder er nu nedsat til 14 år trods internationale anbefalinger om højere kriminel lavalder generelt, og der tales ofte i debatten om hårdere straffe og tydelige konsekvenser, uden at man dog har kunnet vise effekt af dette i empiriske studier.

OVERRASKER RESULTATET AF FORSKNINGSOVERSIGTEN DIG?

SFI Campbells forskningsoversigt giver os en mulighed for at gå en anden vej. Ved at tilbyde træning i selvkontrol kan vi forebygge kriminalitet og anden antisocial adfærd. Det ville spare samfundet for en mængde problemer, og eventuelt også være betydeligt billigere end at lade være. Ud fra et økonomisk perspektiv er det dog interessant at kun tilbyde træning til de grupper, hvor det vil få effekt. Derfor kan begreber som ADHD være interessante. Kriminalitetsfrekvensen er betydeligt højere hos mennesker med ADHD end i normalbefolkningen. Man burde derfor opmuntre til mere målrettet forskning i selvkontroltræning hos mennesker med ADHD.

børnenes selvkontrol mindsker de også antisocial og kriminel adfærd.

Dette resultat siger noget om, at det kan betale sig at lære børn selvkontrol i en tidlig alder. Frem for at bruge penge i ofte meget omkostningsfulde strafpolitikker, anbefaler forfatterne bag forskningsoversigten, at man fokuserer på det forebyggende arbejde og tænker selvkontrol med i det. Selvkontrol-programmer til børn kan være en god investering, hvis man ønsker at forebygge antisocial og småkriminell adfærd.

Det går godt – send flere penge!

I mange udsatte boligområder er der igangsat projekter for at forbedre områdernes omdømme og afhjælpe problemerne. Der har været penge at hente fra Landsbyggefonden til projektstøtte. Men boligområderne har ikke været gearret godt nok til at kunne tilrettelægge og gennemføre så store projekter. Og så er det uvist, om og hvornår der kommer flere støttemidler. Det gør opretningsarbejdet besværligt.

AF CARSTEN WULFF

De dukker op i medierne fra tid til anden. Og det er ofte på grund af problemer, de bliver nævnt. Det er de almenboligkomplekser som Mjølnerparken, Taastrupgaard, Vollsmose, Gellerupplanen, Aalborg Øst og mange andre rundt om i landet. Det er boligområder, som har problemer med hærværk, kriminalitet, manglende integration af etniske minoriteter, høj arbejdsløshed, utilpassede børn og unge, stor fraflytning, og som i det hele taget har et dårligt omdømme. Disse boligområder betegnes som sårbare og udsatte.

INDSATSER TIL AT AFHJÆLPE PROBLEMERNE

For de udsatte boligområder er der nok at tage fat på for at prøve at afhjælpe problemerne og gøre områderne mere velfungerende. Der arbejdes både lokalt i beboerdemokratiene, i afdelingsbestyrelserne, i boligorganisationerne og i kommunerne. Men det kræver typisk mange ressourcer og langsigtet planlægning at få søsat større opretningsprojekter. Det er ikke noget, de berørte boligområder kan klare selv.

På den baggrund har Landsbyggefonden af tre omgange fra 2006-10 uddelt puljemidler på i alt 2,2 mia. kr. til boligsociale indsatser og til huslejestøtte. Midlerne er tilvejebragt på baggrund af to boligaftaler fra 2005 og 2006 mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre. Hensigten har været at få boligområderne og kommunerne til at udarbejde helhedsplaner for opretning af de udsatte boligområder og på den baggrund søge Landsbyggefonden om støtte fra puljemidlerne.

BRUG FOR EN STØTTEORDNING, MEN ER DEN GOD NOK?

Hvordan denne puljeordning har fungeret i forhold til at understøtte det boligsociale arbejde, det er SFI blevet bedt om at vurdere for Landsbyggefonden. Resultatet er

blevet en rapport, der kortlægger de støttede boligområders problemer og behov, og hvordan indsatser er blevet igangsat og organiseret.

SFI-forsker Gunvor Christensen har været medforfatter på rapporten, og hun fremhæver især tre konklusioner i den, som rapporten også bruger som afsæt for konkrete anbefalinger til den videre støtte til det boligsociale arbejde: 1) Der er afgjort et behov for puljemidler til at sikre en boligsocial indsats. 2) Puljemidlerne har givet muligheder for at igangsætte vigtige projekter og helhedsplaner, men der er behov for at justere strukturen for puljeordningen. 3) Samarbejde og ansvarsfordeling mellem bl.a. afdelingsbestyrelser, boligselskaber og kommune er ikke altid optimal eller klar, og der er behov for at understøtte det bedre.

"Hidtil har puljemidlerne været udbudt i enkeltstående ansøgningsrunder. Der har ikke været forudsigelighed i, hvad der måtte komme af puljeudbud fremover. Det gør det boligsociale arbejde vanskeligt, når man ikke kan planlægge mere end nogle få år frem på et konkret projekt," siger Gunvor Christensen. "Man ved simpelthen ikke, om der bliver mulighed for at søge flere midler, hvad kravene bliver til projektstøtte, og hvor mange midler der bliver stillet til rådighed."

Usikkerheden om fortsat støtte til det boligsociale arbejde og de problemer, det medfører, er noget man nikker genkendende til i administrationen af opretningsprojekter i de berørte boligområder. Bo Andersen, der er projektleder på en helhedsplan for Vapnagaard i Helsingør, siger om puljeordningen: "Jeg synes, det har været et plus for vores boligområde, at man har haft de her puljeordninger. Men det har været frustrerende gang på gang, når man nærmer sig projektperiodens afslutning, at skulle overveje den videre vej frem, om vi nu er klar til at forankre projektet helt uden at have ansatte, eller om vi skal til at ansøge om nye projektmidler, og kommer der i det hele taget nye projektmidler?"

FAKTA OM LANDSBYGGEFONDENS PULJEMIDLER TIL UDSATTE BOLIGOMRÅDER:

- Landsbyggefonden har i perioden 2006-10 uddelt 2,2 mia. kr. til boligsociale indsatser og til huslejestøtte. De sidste bevillinger stopper ved udgangen af 2015
- Midlerne er over tre uddelingsrunder blevet delt ud til 545 boligafdelinger.
- Puljemidlerne er stillet til rådighed gennem to politiske aftaler i hhv. 2005 og 2006.
- Formålet med puljemidlerne er at vende og modvirke den negative udvikling i udsatte boligområder.
- SFI og Rambøll Management Consulting står for evaluering af puljen. Frem til 2016 vil der komme løbende rapporter om status og ændringer i boligområderne som følge af indsatserne.

Christensen, G., Mikkelsen, M.F.,
Pedersen, K.B. & Amilon, A.:
Boligsociale indsatser og husleje-
støtte. SFI 10:15, ISBN 978-87-7487-
977-0

SVÆRT AT FASTHOLDE PROJEKTMEDARBEJDERE

Bo Andersen fremhæver usikkerheden for de projektmedarbejdere, der er ansat igennem en bevilling fra puljeordningen. Det medfører, at medarbejdere forlader et projekt i utide, når der ikke er klarhed om nye bevillinger eller om projektfremtiden.

Han har selv haft is nok i maven til med held at blive på et projekt i en lang årrække. Det har givet mulighed for at arbejde langsigtet og grundigt. Det har været muligt at udarbejde projektplaner i samarbejde med kommune, afdelingsbestyrelser m.fl., og så ansøge om de landsdækkende puljemidler ud fra disse planer. Han ser det som et gevaldigt plus at have analyseret et behov og fået det forankret blandt beboere, kommune og boligselskab, inden man udformede opretningsplaner og søgte midler til gennemførelse. Så

gunstig en situation har mange andre boligområder slet ikke haft. De har i løbet af

ganske kort tid været tvunget til at lave analysearbejde og nedfælde planer for at kunne søge og komme i betragtning til puljemidler. Og typisk er der så først blevet ansat en projektleder, når puljemidler er blevet bevilget. Det har også skabt problemer med forankring og gennemførelse af projekter.

"Vi har løbende kunnet følge med i udviklingen af behov i området. De har ændret sig over årene. Vi har kunnet beskrive, hvor vi var i vores planer og har kunnet justere derefter for de kommende år. Så hver gang, der har været nye puljemidler at ansøge, har vi stået godt rustet til at beskrive, hvad vi vil, og vi har haft baglandet med", siger Bo Andersen. "Vi har hele tiden haft en dialog med beboerdemokratiet og på beboermøder i afdelingen, og vi har ikke

haft problemer med medarbejdere, der bliver tilknyttet et projekt, men som slet ikke kender forhistorien. Men jeg kender godt problemstillingen og udfordringen fra andre boligområder."

BEHOV FOR MEDEJERSKAB, TID OG FORTSATTE STØTTEMULIGHEDER

Rapporten anbefaler fortsat støtte til de udsatte boligområder og i en kontinuerlig ordning. Det kan fx være årlige puljemidler eller en ordning, som på anden vis giver mulighed for at søge midler løbende. Bo Andersen tilslutter sig den idé. Han mener, det vil lette presset på boligorganisationerne i forhold til de stramme deadlines og manglende vished om fortsatte støttemuligheder. Det vil give bedre vilkår for boligområderne til at lave et grundigt analysearbejde og tage en fornuftig dialog med både beboere og kommune om behov i den pågældende afdeling.

"For når planerne skal implementeres, så betyder det utrolig meget, at alle parter føler medejerskab. De steder, hvor projekter kører skævt, er ofte hvis en afdelingsbestyrelse eller en kommune eller ansatte føler, at de ikke har været med i det indledende arbejde og ikke er blevet hørt eller tilgodeset," siger Bo Andersen.

"HIDTIL HAR PULJEMIDLERNE VÆRET UDBUDT I ENKELTSTÅENDE ANSØGNINGSRUNDER. DER HAR IKKE VÆRET FORUDSIGELIGHED I, HVAD DER MÅTTE KOMME AF PULJEUDBUD FREMOVER. DET GØR DET BOLIGSOCIALE ARBEJDE VANSKELIGT." GUNVOR CHRISTENSEN, SFI

Vi skal være enzymet i den sociale indsats i kommunerne

KRONIKKEN

AF JESPER NYGÅRD, ADMINISTRERENDE DIREKTØR, KAB OG BESTYRELSESFORMAND I LANDSBYGGEFONDEN

Det virker, men det kan blive endnu bedre! Sådan var mit hovedindtryk, da jeg havde læst SFI's og Rambøll evalueringsrapport "Boligsociale indsatser og huslejestøtte" med den fængende undertitel "Kortlægning og program-evaluering af Landsbyggefondens 2006-10-pulje".

Selv om rapportens titel nok signalerer lidt støvet forskerverden, så er den rigtig spændende læsning. Ikke kun for os bolignørder med fingrene begravet i praksis, men også for alle andre med interesse for maskinrummet i velfærdssamfundet og udviklingen i vores byer.

Siden 2006 er der bevilget 2,2 milliarder kr. til 162 helhedsplaner over hele landet. Det er store tal og en markant indsats, der løber frem til 2015, og som omfatter huslejereduktioner og sociale indsatser i samarbejde med kommunerne. Hertil kommer, at Landsbyggefonden også støtter fysiske renoveringer i mange af disse bolig-områder.

Formålet med denne indsats er helt enkelt at gøre boligområderne til bedre steder at bo og vende udviklingen i de udsatte boligområder – det andre med et mindre pænt ord kalder "ghettoer" eller "sorte pletter" – så de bliver en velfungerende del af byen. Det er vigtigt at huske, at hvis vi kalder bebyggelserne for sorte pletter, så bliver det sorte pletter. Vi skal derfor omtale bebyggelserne og beboerne på en respektfuld måde. Og vi skal erkende, at det er et langt, sejt træk at forbedre forholdene. Det er en enorm opgave, som hverken bliver løst i år eller næste år, men som kan løses, hvis samfundet prioriterer tilstrækkelige ressourcer og opmærksomhed.

Vores erfaringer er, at indsatsen skal gå på to ben: Det ene ben er forbedringer af den fysiske kvalitet i boligområderne gennem renoveringer koblet med en boligsocial indsats. Renoveringerne skal opdatere boligområdernes kvalitet for at kunne tiltrække en bredere del af befolk-

ningen som forudsætning for at få en bredere beboersammensætning.

Det andet ben står kommunerne for. For sideløbende skal kommunerne samarbejde med de almene boligorganisationer om en social indsats for at forebygge og tackle de sociale udfordringer.

Evalueringen fra SFI/Rambøll sætter især fokus på de boligsociale indsatser. Dermed rettes der en nyttig opmærksomhed på det nyeste led i Landsbyggefondens indsats, som fortsat skal udvikles også i forhold til den styringsdialog mellem boligorganisationer og kommuner, som vi lige om et øjeblik skal tage hul på.

Anbefalingerne fra SFI/Rambøll kan opsummeres i tre hovedpunkter:

- Enkelstående puljer skal erstattes af årlige puljeuddelinger, så der skabes bedre mulighed for langsigtet planlægning af den sociale og fysiske indsats i de udsatte boligområder.
- Opprioritering af sparring og vejledning til boligorganisationerne for at øge kvaliteten og dermed effekten af helhedsplanerne.
- Inddragelse af kommunerne på et tidligt tidspunkt, når der skal udarbejdes helhedsplaner, så der kan sikres en solid, lokal forankring af de boligsociale tiltag.

Jeg er helt enig i disse tre punkter og håber, at der i den kommende boligaftale, som forhandles til efteråret, skabes gode muligheder for at leve op til SFI/Rambølls anbefalinger. Det vil være en stor hjælp for alle parter, hvis de gigantiske ansøgningsrunder til de boligsociale midler, der i dag finder sted op til bestemte deadlines, afløses af en løbende ansøgningsprocedure. Kommune og boligorganisation kan så i fællesskab udarbejde en helhedsplan med god forankring til det kommunale system. Ansøgningen indsendes herefter til Landsbyggefonden, når den er klar til behandling. Det vil øge kvaliteten i alle led, og allervigtigst kan der måske forventes større effekter af indsatsen.

Anbefalingerne fra SFI/Rambøll er således ekstra vigtige, fordi der i dette efterår skal forhandles et nyt boligforlig på Christiansborg i forlængelse af boligforliget fra 2006-2010, et forlig som SFI/Rambøll netop har taget hul på at vurdere effekterne af. Det er endnu alt for tidligt at komme med konkrete bud på, hvordan det kommende boligforlig kommer til at se ud. Det vil dog næppe være helt forkert at gætte på, at der sker en videreførelse af Landsbyggefondens støtte til den boligsociale indsats og renoveringer på den ene eller anden måde.

Jeg kunne i den forbindelse supplere de 3 anbefalinger med en fjerde anbefaling:

- Indsatsen rettet mod de udsatte boligområder skal suppleres med en målrettet og forebyggende indsats målrettet de boligafdelinger, der ender med at blive udsatte boligområder, hvis vi ikke i tide griber ind og korrigerer udviklingen. Dette sker ikke i dag i tilstrækkeligt omfang, og det kræver et gearskifte i indsatsen.

De første effektvurderinger af 2006-2010 indsatsen i SFI/Rambøll rapporten viser, at indsatsen virker, og samtidig konstateres det, at indsatsen er "særdeles tiltrængt og nødvendig". Den vurdering kan jeg helt tilslutte mig,

og selv om de eksisterende indsatser har bragt mange boligområder ind på en bedre kurs, så er der stadig store udfordringer.

Vi har stigende arbejdsløshed, og desværre ser vi, at den ganske markante fremgang i beskæftigelsen i de udsatte boligområder under opgangskonjunkturen tilsyneladende er skrøbelig og hurtig sættes over styr, når konjunkturerne vender. Samtidig er der en meget klar tendens til stigende ulighed og større fattigdom, som rammer meget hårdt i de udsatte områder. Konkret kan jeg desværre også se denne udvikling i de KAB-administrerede boligorganisationer, hvor flere og flere beboere ikke kan betale deres husleje og desværre må sættes på gaden.

Samfundsudviklingen går med andre ord den forkerte vej lige nu. Det bidrager til at gøre de i forvejen ganske store udfordringer i de udsatte boligområder endnu større. Denne udvikling rammer både voksne og børn, og det er tragisk med opgørelser, der viser, at flere og flere børn vokser op i fattigdom. Foruden de materielle afsavn har dette også stor betydning for børnenes muligheder for at deltage i fritidsinteresser og kan utvivlsomt også påvirke deres skolegang negativt. Den samfundsmæssige målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en kompetencegivende uddannelse, er vi desværre alt for langt fra, og intet tyder lige nu på, at det går den rigtige vej.

Når jeg sætter fokus på børnene og de unge, så hænger det sammen med, at vi som samfund skal sikre de kommende generationer en så god og solid start, at vi derved får brudt med den sociale arv. Men det er langt fra lykkedes indtil nu. Det kan også ses i temaerne for de boligsociale helhedsplaner, hvor "Problemer med børn og unge" nævnes som et af boligområdets største problemer i to-tredjedel af de boligsociale helhedsplaner. Dette hænger utvivlsomt sammen med problemer med utilpassede unge og det faktum, at der i mange af de udsatte bolig-

områder er mange børn og unge mennesker, og det giver særlige udfordringer.

Disse udfordringer skal tages meget alvorligt. For en vellykket indsats over for de unge er ikke alene afgørende for en god udvikling i det enkelte boligområde. Den er også helt afgørende for samfundet og den fremtidige vækst og velstand. Set i det perspektiv er det paradoksalt, at en stor del af ansvaret for de unges trivsel i fritiden, lektiehjælp m.v. er blevet overladt til den almene sektor, som ofte også har succes med at mobilisere frivillige. Der er dog i de senere år også gode eksempler på, at kommuner er gået i tæt samarbejde med den almene sektor og i tilknytning til helhedsplaner har oprettet fx heldagsskoler, hvor også elever med særlige behov får den fornødne opmærksomhed.

I forbindelse med det kommende boligforlig er det afgørende, at der i alle helhedsplaner sikres et tæt og koordineret samarbejde mellem aktiviteter støttet af Landsbyggefonden og boligorganisationen og de kommunale myndighedsopgaver.

I dette tætte samspil – som blandt andet kan ske i forbindelse med styringsdialogen – er det på den ene side vigtigt, at samarbejdet ikke bliver så symbiotisk, at Landsbyggefonden blot bliver en velkommen aflastning for kommunekassen i en svær tid. På den anden side skal der sikres et så tæt samspil, at blandt andet de boligsociale midler bliver et slags enzym, der kan forøge og forbedre løsningen af de kommunale opgaver fra børnehaver, skoler, hjemmebesøg hos svage familier, sundhedsforanstaltninger, beskæftigelsesindsats osv. Vores indsats er et enzym, fordi den ikke på nogen måde kan eller skal erstatte velfærdsstatens ydelser og ansvar – men vores indsats kan underbygge og styrke det offentlige indsats.

Men for at disse store ambitioner kan lykkes, så kræver det, at politikerne i det kommende boligforlig følger de tre anbefalinger i SFI/Rambølls rapport.

Projekt bygger bro mellem højtuddannede og mindre virksomheder

Region Midtjylland har med succes skabt forbindelser mellem højtuddannede og små og mellemstore virksomheder. Til gengæld er det svært at få de højtuddannede til at flytte væk fra de større byer. Det viser en evaluering fra SFI.

AF MADS ANDERSEN HØG

"Det kan godt blive så teoretisk, at man sidder og fedter med nogle papirer, men hvor man ikke sparker røv," lyder det fra virksomhedslederen. "Jeg har ikke noget imod de mindre byer omkring Århus, så længe det er inden for bybuszonen," siger den studerende. De to citater fra SFI-rapporten *Projekt Markedsplads for Højtuddannede – Følgforskning for Region Midtjylland* illustrerer nogle af de udfordringer der ligger i at få højtuddannede ud i små og mellemstore virksomheder, og få dem til at flytte til yderområderne i landet.

Den udfordring tog Region Midtjylland i 2008 op med projektet Markedsplads for højtuddannede. SFI har fulgt tre initiativer i projektet – kontaktmæglerne, karriereværkstedet og *Career Campus* – og følgforskningen viser, at de har haft ganske forskellige resultater.

FORDOMME OG BARRIERER KAN OVERVINDES

En af de store barrierer i forhold til at få højtuddannede ud i små og mellemstore virksomheder er fordomme og manglende viden i såvel virksomhederne som blandt de højtuddannede. Derfor sendte regionen "kontaktmæglere" ud i virksomhederne og oprettede et "karriereværksted" for de studerende på Århus Universitet. Og det har virket, vurderer SFI-forsker Frederik Thuesen, en af forskerne bag undersøgelsen:

"De har haft betydelig succes med at få de studerende gjort interesserede i små og mellemstore virksomheder og få virksomhederne til at interessere sig for højtuddannet arbejdskraft. Det har medført konkrete ansøgninger og konkrete jobopslag," siger han.

Kontaktmæglerne har blandt andet fået flere små og mellemstore virksomheder til at åbne øjnene for, at højtuddannede ikke nødvendigvis kommer ind med teori-bogen under armen og ikke kan forholde sig til praktiske problemer. Samtidig har de fået virksomhedsledere til at

indse, at de faktisk kan tiltrække højt kvalificeret arbejdskraft.

"Jeg var overrasket over, at vi var en attraktiv virksomhed for de højtuddannede. Jeg har aldrig set så mange kvalificerede ansøgninger på en stilling inde hos os," forklarer en virksomhedsleder i rapporten.

Karriereværkstedet har også flyttet nogle barrierer i hovederne på de studerende fra Århus Universitet i forhold til deres forestilling om, hvad de små og mellemstore virksomheder kan tilbyde. Nogle var bange for, at de mindre virksomheder ikke kunne udfordre dem tilstrækkeligt:

"Det skal ikke bare være 'vi har lavet det samme de sidste 10 år, det synes vi er helt fantastisk, og det bliver vi ved med at lave, akkurat det samme'. Altså, der må godt ske nogle ting og være en lyst til, at virksomheden skal udvikle sig," mente en studerende.

Men karriereværkstedet ændrede perspektivet hos mange:

"Jeg havde et klart billede af, at jeg bare skulle i et ngo-arbejde. Men nu kan jeg faktisk godt se mig selv i alle andre sammenhænge, hvor jeg også kan bruge min egen faglighed," fortæller en studerende i rapporten.

SVÆRT AT FLYTTE AKADEMIKERE

Til gengæld har det såkaldte *Career Campus* i Ringkøbing haft sværere ved at få de højtuddannede til at flytte fra de større byer til yderområderne i Vestjylland. *Career Campus* er et moderne kollegium, der skal tiltrække og fastholde studerende og færdiguddannede ved at tilbyde billig bolig og et lokalt netværk af virksomheder. Men det har haft svære kår, vurderer SFI-forskeren:

"Vi kan konstatere, at *Career Campus* ikke har indfriet forventningerne. Godt nok har det haft en fin belægningsprocent, men det har bare ikke været personer i målgruppen. Der har været meget få studerende fra Århus,

der kom ud til Ringkøbing i fx praktik," forklarer Frederik Thuesen.

Han påpeger, at *Career Campus* ikke har været helt gode nok til at gøre opmærksom på sin eksistens over for målgruppen. Bedre koordinering med de øvrige projekter, hvor man fx havde informeret de studerende i Karriereværkstedet om *Career Campus*, kunne måske have givet et bedre resultat.

Men samtidig tilføjer Frederik Thuesen, at det er en endog meget svær opgave at flytte mennesker på den måde:

"Overordnet må man sige, at det er utrolig vanskeligt at svømme mod den samfundsmæssige strøm, der går fra landet mod byerne. Og når folk først er kommet til en større provinsby eller København, så er det altså svært at få dem til at flytte den anden vej. Det er der gode sociologiske forklaringer på. Det handler ikke bare om at man gerne vil sidde på café, men også at man nu har sit netværk i byen," forklarer han.

Studietiden er på mange måder en afgørende periode, forklarer en studerende i rapporten:

"Jeg kender ikke nogen, der bor i Vestjylland. Og det er da helt klart, når man søger job, at det er en udfordring at flytte til et sted, hvor man ikke kender nogen. Hvis man starter på et studie, så bliver man kastet ind i en klasse med tyve andre, som ikke kender hinanden. Og så er man

tvunget til at lære nogle nye mennesker at kende, og de er alle sammen i samme båd."

DET KAN GODT BETALE SIG

Men selv om det kan være svært at få højtuddannede til at forlade studiebyen, mener SFI-forskeren at Region Midtjyllands indsats er arbejdet værd.

"Der er adskillige barrierer, der skal overvindes, for at få en højtuddannet til at flytte ud til en lille by. Og jeg mener godt, det kan betale sig, at forsøge at fjerne nogle af de barrierer. Det bliver jo ikke lettere, hvis akademikerne tror, at der slet ikke findes interessante virksomheder uden for byen. Hvis man nu finder ud af, at hov – der er faktisk nogle mennesker derude, der også er koblet op på en spændende udvikling inden for ens branche – så er det i hvert fald ikke dén barriere, der gør, at man ikke flytter ud," pointerer Frederik Thuesen.

Forskerne understreger, at initiativerne under Projekt Markedsplads for højtuddannede med fordel kan koordineres bedre, men især arbejdet med at skabe et godt match mellem små og mellemstore virksomheder og højtuddannede må siges at være en succes.

Ellerbæk, L.S. & Thuesen, F.:
Projekt Markedsplads for højtuddannede. Følgforskning for Region Midtjylland. SFI 10:18, ISBN 978-87-7487-980-0

"JEG VAR OVERRASKET OVER, AT VI VAR EN ATTRAKTIV VIRKSOMHED FOR DE HØJTUDDANNEDE. JEG HAR ALDRIG SET SÅ MANGE KVALIFICERERE ANSØGNINGER PÅ EN STILLING INDE HOS OS"

Ikke et spørgsmål om enten eller

Forskellige typer problemer kræver forskellige indsatser. Det er hovedkonklusionen i en sammenligning mellem forebyggende foranstaltninger for udsatte unge og anbringelse. Anbringelse er fx bedre i forhold til misbrugsproblemer, mens forebyggende foranstaltninger er bedst til at ændre på unges udadreagerende adfærd.

AF ULLA HAAHR

Knudsen, L. & Nielsen, V.L.: Effekten af kommunernes forebyggende foranstaltninger for unge. SFI 10:13, ISBN 978-87-7487-973-2

En socialrådgiver har en sag med en ung, der har store konflikter med sin mor og ikke passer sin skole. Der bliver også røget en masse hash. Hvad virker bedst? At få gang i en forebyggende foranstaltning som fx psykologsamtaler eller familiebehandling – eller skal den unge væk hjemmefra og anbringes på en institution?

Svaret forsøger en ny undersøgelse fra SFI at komme med. Formålet med undersøgelsen har været at sammenligne, hvordan de to forskellige typer af intervention fungerer. Hovedkonklusionen er, at hver har sine styrker og svagheder. Forebyggende foranstaltninger kan ikke sådan lige erstatte anbringelser.

Anbringelse er fx bedre til at få sat ind over for misbrugsproblemer hos unge end foranstaltninger, hvor de bliver i deres eget miljø. Forebyggende foranstaltninger er derimod bedst til at ændre på unges udadreagerende adfærd eller til at få familien som helhed til at fungere bedre, fordi fx familiebehandling har fokus på hele familien og ikke kun på den unge, som anbringelse har.

FORTSAT MASSIVE PROBLEMER

Undersøgelsen viser også, at en stor del af de unge bliver ved med at have massive problemer – trods forskellige interventioner. Og det er både samme slags problemer som oprindeligt og nye problemer.

En af forklaringerne på, at de unge fortsat har mange problemer, kan være, at de forløb, de unge har været igennem, er præget af meget turbulens. Mange af forløbene er ikke gjort færdige som planlagt, fx fordi den unge har mistet motivationen. Der er ofte kommet nye foranstaltninger til – enten som erstatning eller som ekstra foranstaltninger.

"Området er generelt præget af så meget uro, at det påvirker de unges forløb. Det gør det samtidigt vanskeligt at afgøre, hvilke indsatser, der virker, og hvordan forskellige indsatser virker," siger Lajla Knudsen, der står bag undersøgelsen.

FOKUS PÅ FORANDRING

Tobias Stax er Børne- og Ungedirektør i Køge Kommune. Han mener, at kommunerne skal blive bedre til at skabe forandring for de unge, de vil give en indsats.

"Resultaterne viser, at de unges problemer er så komplicerede, at det vigtigste er og bliver sagsbehandlernes fagligt forankrede skøn. Det er i mange tilfælde svært at få det enkelte barn til at passe ind i klart afgrænsede programbaserede indsatser. I kommunerne er vores vigtigste udfordring derfor at lave mere systematiske handleplaner og opfølgning. Vi skal i højere grad systematisk beskrive den unges problemer og præcist definere hvilke forandringer, vi vil se, og så skal vi systematisk og frekvent følge op på om det sker," siger han.

I Familiecentret i Køge Kommune arbejder man derfor med at gøre opfølgningen på handlingsplanen så løbende og konkret, at man kan se, om man kommer i retning af den ønskede forandring.

"Bliver vi bedre til at arbejde systematisk med handleplaner og opfølgning, bliver det desuden også nemmere at overtage sager ved sagsbehandlerskift," understreger Tobias Stax som en kommentar til de turbulente forløb.

Danskerne dyrker motion for sjov

Næsten to tredjedele af danskerne dyrker regelmæssigt motion. Det er væsentligt flere end for 40 år siden. En vigtig årsag til stigningen er en øget bevidsthed om sundhed. Men i Danmark og i resten af Norden er det også for at have det sjovt og for at være sammen med vennerne, at vi dyrker motion.

ANDRE FAKTA FRA UNDERSØGELSEN

Mens de danske mænd og kvinder er lige gode til at røre sig, har de norske kvinder siden 1997 overhalet mændene i antal af fysisk aktive. Der er også flere ældre nordmænd, der dyrker motion, end yngre.

Det er især i de motionsbaserede sportsgrene som løb, cykling og golf, der er kommet flere til. Antallet af aktive indenfor traditionel holdsport som håndbold og badminton har været ret stabilt.

AF TILDE ELLEHAMMER ANDERSEN

Løbesko bliver slidt ned og vægte bliver løftet så sveden hagler, og det sker i et omfang som aldrig før. Danskerne er blevet ivrige motionsdyrkere. Mange års kampagner fra sundhedssektoren har givet øget bevidsthed om, at det er godt for helbredet at være fysisk aktiv.

Men det er ikke kun for helbredets skyld, at vi løbetræner eller går i fitness-center. I Danmark – ligesom i de andre nordiske lande – er det i høj grad også for at have det sjovt og for at være sammen med vennerne. På dette punkt adskiller de nordiske lande sig fra resten af Europa. Det fremgår af en artikel fra SFI om danskernes fritidsaktiviteter sammenlignet med andre europæiske lande.

TRADITIONER OG HISTORIE

Seniorforsker Torben Fridberg fra SFI står bag gennemgangen af danskernes idrætsaktiviteter i en nordisk og europæisk sammenhæng. Han mener, at landets historie og traditioner har lagt grundstenen til nutidens indstilling til motion som en social aktivitet.

"Den danske tradition for gymnastikforeninger startede som en del af den folkelige bevægelse i 1800-tallet. Her fik 'idræt' og 'gymnastik' en særlig betydning, hvor det var den frie, danske bonde, der skulle lære at rette ryggen. I mange mindre samfund fungerede gymnastikforeningen som bindeled for alle i sognet," siger Torben Fridberg.

Når old boys-holdet i fodbold stadig mødes for at spille, tæller underholdningsværdien og fællesskabsfølelsen som helt centralt. De begyndte måske at spille sammen, da de i studietiden startede på samme hold, eller da de begyndte i den lokale klub som børn.

MOTION I DANMARK OG EUROPA

59 procent voksne danskere dyrkede motion regelmæssigt, da det sidst blev gjort op i 2004. 40 år tidligere – i 1964 – gjaldt det kun for 15 procent af den danske befolk-

ning. Den kolossale stigning skyldes især, at alle voksne befolkningsgrupper nu tæller med blandt de motionsdyrkende danskere. En stadig større andel af motionsdyrkere findes blandt ældre og blandt kvinder, hvor sport og motion tidligere mest var for yngre mænd.

Selvom alle europæerne er fælles om den øgede bevidsthed om sundhed, er der forskel på, hvor alvorligt anbefalingerne bliver taget. Der er langt flere motionsdyrkere i Nord end i Syd. Finnerne er de mest ihærdige motionsudøvere. Der er kun fire procent af den voksne befolkning i Finland, der aldrig dyrker nogen form for motion, mens det samme gælder for 66 procent af portugiserne.

RESSOURCEMÆSSIGT OVERSKUD

Økonomi har betydning for antallet af motionsdyrkere. Undersøgelsen viser, at der er flere, der dyrker motion i de økonomisk stærke lande. Samtidigt stiger antallet af motionsdyrkere for den enkelte person i takt med, hvor meget uddannelse han eller hun har bag sig.

"Der er sket meget generelt i samfundet siden 60'erne. Der er kommet mere overskud til at dyrke alle mulige interesser i fritiden. At dyrke motion hænger klart sammen med at have ressourcer – uddannelse, tid og penge," siger Torben Fridberg.

MOTION PÅ PROGRAMMET

Sammen med ændringer i samfundet er der også sket ændringer i det hverdagsliv, de fleste lever. Ændringer, som, ifølge Torben Fridberg, kan have betydning for, hvad vi egentligt opfatter som motion. Meget fysisk aktivitet skjuler sig nemlig i helt almindelige dagligdags handlinger, som fx at cykle på arbejde eller at lave havearbejde. Grænsen mellem motion og hverdagshandlinger er ikke altid til at få øje på.

En langt mere stillesiddende hverdag med et arbejde ved skrivebordet, maskiner til at gøre det hårde arbejde og biler til at transportere os gør det nødvendigt at kompensere. Motion er ikke noget, der kommer af sig selv. Torben Fridberg peger på, at det for mange mennesker er blevet nødvendigt at planlægge motion – nøjagtigt som ugens øvrige skemalagte aktiviteter skal planlægges.

"At mange nu cykler på arbejde for at få motion er noget relativt nyt. Det får en helt anden karakter end bare at blive transporteret. Det nye er, når folk køber udstyret og vælger at tage cyklen, også selvom de har en bil," siger Torben Fridberg.

Fridberg, T.: Sport and Exercise in Denmark, Scandinavia and Europe, i "Sport in Society", 13/4, 2010, ISSN: 1743-0445

SFI-konferencer i efteråret

SFI inviterer to gange her i efteråret til spændende konferencer om aktuelle emner.

Den 2. november handler det om børn med udfordringer. Det gælder både børn og unge generelt i Danmark, og det gælder de særligt udsatte grupper. SFI-forskere vil præsentere den nyeste forskning om "Sårbare piger", "Børn på behandlingshjem", "Virker indsatser mod mobning?", "Efterværn – hvad sker der efter en anbringelse?" og "Kvinder og børn på krisecentre". En række særligt inviterede fagfolk vil desuden give deres input til spændende diskussioner i workshops om de forskellige emner.

Den 1. december sætter vi fokus på psykisk syge og arbejdsmarkedet. Hvordan skal vi som samfund klare udfordringen af få flere psykisk syge tilbage eller ind på arbejdsmarkedet – ikke mindst set i lyset af den fortsatte tendens til at flere og yngre psykisk syge ender som førtidspensionister.

Vi har inviteret en række spændende oplægsholdere fra ind- og udland, som vil tale om emner som "Hvordan går man på arbejde som psykisk syg", "Barrierer i virkeligheden for virksomheder og psykisk syge", "Politiske svar på udfordringerne", "Internationale tendenser og svar". Workshops med SFI-forskere og fagfolk vil give rig lejlighed til at diskutere de konkrete udfordringer.

Se mere om begge konferencer på www.sfi.dk